

MÚZEUM A FÖLD ALATT

Mammutcsontok Fortunátus Imre rejtek helyén

Az a múzeum, amelyet ma meglátogattunk, nem annyira elfelejtett, mint inkább — *fel sem fedezett* múzeum. Persze, egy múzeum nem dolgozhat hatalmas reklámokkal, a tudás és érdekesség vágyának kell láthatatlan utakon át mozgatnia a tömegeket, amelyek elzarándokolnak egy-egy múzeumba. A Louvre vagy az Uffizi csodáit sem hirdetik öles plakátok, mégis az idegen először ezeket tekint meg, ha Párisba, illetve Firenzébe kerül.

Van nekünk itt Budapesten is egy múzeumunk, amely mágneses vonzó pontja lehetne a fővárosnak s amelyekről igazán elmondhatjuk, hogy *hasonló sehol sem található*. Ez a múzeum teljesen budapesti különlegesség, minden darabja és minden látivalója Budapest történelmének *terméke*.

Hunyadi László börtönéből — pénztár

Ez pedig a *Várhegybarlang Múzeum*, fenn a *Szentháromság-utcában*, a koronázó templom mögött.

Már az is különlegesség, hogy ennek a múzeumnak *nincs bejárata, csak — lejárata*. A Szentháromság-utca 2. szám alól az *előljáróság macskaköves, lombos udvarából vezet egy kis rácsos kapu egy oldal folyosó felé*.

A Vár, történelmet lehelő falai között, ezen a helyen minden történelem. Az a fülke például, amely fölött most *zománc tábla függ „Pénztár” felírással — Hunyadi László börtöne volt*. Innen „hurcolták föl, Szent György terére”.

Egy csinos vajsárga falú folyosó végén *ősapánk szobra* integet: egy *Pithecanthropus*, ahogyan fennmaradt csontjaiból a tudósok elképzelték. Az okos szemű, bozontos hajú *ős szobra mutatja az utat — a múzeum felé...*

Lépcsők sorozata vezet lefelé a *Szentháromság-utca* alá. A levegő itt egyre hűvösebb. Villanygömbök világítják a folyosót. A lépcsősor vége egy tágas, magas pincehelyiségbe torkollik. Mély csend, a fent uralkodó hőségnek *nyoma sincs*. A pincefalakon rajzok, táblázatok, festmények, ábrák, grafikonok, a falak mentén üveg-szekerényekben a Várhegy emlékei.

Ez az épület a középkorban *kő-épület* volt, *Budavár* visszavételénél elpusztult és a törökök kiűzése után építették fel újra. *1723-ban*, amikor a vár egy része leégett, a lángok ezt a helyet sem kímélték. *1774-ben* építették újra és később *II. József* császár fogdát rendezett itt be. Legtöbbször

borospincének használták ezeket a hű földalatti termeket, amelyek most Budapest és Magyarország barlangi leleteit őrzik.

A múzeum művelt, tanult vezetője, magyarázza a fantasztikus látványosságokat, amelyeknek nyomai itt tükröződnek a falakon és üveg-szekerényekben.

Megtudjuk, hogy a *Várhegy víz alatt állt a jégkorszak idején*. A Duna itt hullámzott a *Halászbástya* és a *Szentháromság-szobor* körül, később a vizek apadtak és a Várhegy lassan kiemelkedett a hullámokból. A *Disztér* táján az apadó víz mocsári üledéket rak le és megkezdődött a *Várhegy alatti barlangok kialakulása*.

Az apadó víz még nagyobb üreget vájt. A bronzkorban már kiemelkedett az *egész Várhegy*, csupán a *Vérmező helyén terült el halastó* és nem messze a hegytől, fentebb kiemelkedett a *Margitsziget*.

Hogy mi volt a víz apadásának oka arra többféle föltevés van. A legvalószínűbb az, hogy a *jégkorszak vége felé a Vaskapunál gátszakadás történt*, a Kárpátok gerince mögött tengerként örvénylő Duna *bedöntötte a Vaskaput és az útját álló összefüggő hegyláncot szétbontotta a Kárpátokra és a Balkán-hegységre*.

Maguknak a pincéknek a története is *ősregi*. Már a honfoglaló magyarok idejében szerepeltek mint — *borospincék*. A törökök idején azután hadászati célokat szolgáltak. Búvóhelyek voltak: a törökvész „*légvédelmi pincéi*”. Már az új korban történt, hogy a Várhegyen földcsuszamlás támadt és akkor abban a hitben, hogy ezek a földalatti üregek okozták a bajt, a *főváros betemette őket*. Most *tárják fel a Várhegy alatti több mint tíz kilométer hosszú üregsort*.

Török korbéli zsidó sírkövek

Rengeteg emlék kerül napfényre a föltárásoknál. Magyar és török származók, edények, ékszerek, mindennapi tárgyak. A középkori lakomák még most is tetszetős díszei mellett *héber felirátú sírkövek*. A törökvész idejéből származnak.

Itt volt a *Verbőczy-utca*ban a *budai zsidóutca*, amellet volt a *zsidótemető*, onnan kerültek ide a *sírkövek*. A halottak neveiben *csak az utónév és az apa neve szerepel; II. József* rendelte el később, hogy a *zsidók vezetőneveket vegyenek fel és ő osztotta ki rájuk a német neveket*. Az egyik sírkövön *„Tisztelt Salamon úr, Mordechaj fia”* számára így könyörög a felirat: *„Az örök élet fogadja kebelébe.”*

A történelemelőtti idők maradványait is nagy számban veti napvilágra a barlangok mélye. *Egy mammut egyetlen nyakcsigolyája elfoglal egy egész asztalt*. Csodálatos darab az *őselefant* Budán talált *zajpoga*: a fog akkora, mint egy kisebbfajta *liszteszák*.

Ezek csak a pincék, az ember építette földalatti helyek látivalói. Mélyen ezek alatt következnek a természetéptette barlangok.

Tizenkét méter mélyre megyünk a föld alá. A levelet párákat rajzol a levegőben. A hőmérő *kilenc fokot mutat*. A könnyű nyári ruhákra bő posztógallérok kerülnek. Tizenöt meleg posztókabátot tart a múzeum a nyári látogatók részére. Télen nincs szükség ilyesmire, a *nyáron hűs barlang télen enyhe meleg*.

Ezek a törökvész *igazi rejtekhelyei*. Egy egész kis város élt itt a föld alatt teljes berendezésben. A falak mentén

kutakat fúrtak, még ma is van bennük víz, ezekből látták el magukat vízzel a földalatti város lakói. A barlangok fölé gyönyörű mennyezeteket formált a víz ereje.

Minden barlangüregből lépcső vezet a felette lévő házhoz. A jobb idők urai, *boroshordókat őriztek a barlangokban, de gáláns kalandok közvetítői is voltak az egymással összefüggő földalatti utak*. Beszélük, hogy *Fortunátus Imre, II. Lajos zsidó kincstárnokának palotájához is itt, a föld alatt lopóztak a kényes úrhölgyek*. Ezt a motívumot egyébként *Móricz Zsigmond* is felhasználta *Fortunátus Imréről* írott színdarabjában. De tragédiák is játszódtak itt le a föld mélyében. Az egyik ciszterna feltárasakor *egy női csontváza akadt az ásó*. Ki tudja milyen tragédiára borított itt fátylat az idő pora?...

A koponyák barlangja

Ugyilátszik, a föld alatt rekedt menekültek itt is temetkeztek a barlangokban, ha nem volt rá más mód. Az egyik üregben például *srít fedeztek fel*. A csontváz, amely benne nyugodott, *nagy úré lehetett*, mert megtalálták mellette *kutyájának és lovának maradványait is*. Minthogy azonban a szűk barlangban nem volt elég hely, a két állatnak csak a *fejét tették az úr mellé jelzéseképpen a föld alatt temetkezők*.

Még megdöbbentőbb emléke a *török időknek: a koponyák barlangja*. Az egyik legszebb boltozatos üregben *három sor kegyeleti lépcsőn hevernek a török idők hőseinek megtalált csontjai*. Az utcai harcok áldozatai ezek, akiknek holttestét a pincékbe dobálták. Hatalmas termetű harcosok lehetnek ezek, a *csontok rendkívüli méretekről tanuskodnak*.

Elbeszélük a csontok gazdáik végét is. Egy hatalmas északi szabású koponyát *karabélygolyó fúrt keresztül*, egy másikon világosan látszanak a *halálthozó buzogány nyomai*.

Még nem is tárják fel egészen az óriási barlanghálózatot, még *kilométerek várnak a csákányra*, minden érdekességgel és emlékekkel. A mostani részeket *Liber Endre* alpolgármester és dr. *Duday Standberger* Alajos tanácsnok kerületi előjáró kezdeményezésére dr. *Kadic Ottokár* főgeológus és *Botlola János* építész-mérnök, műszaki felügyelő tárta fel.

A vendégkönyv érdekes látogatottságról tanuskodik. Megtekintette már a múzeumot *Horthy Miklós kormányzó is*, jártak itt *Kínából, Japánból, Dél-Amerikából és rengeteg USA látogató*.

Illő volna, hogy a nagy idegenlátogatás után *Budapest is felfedezze ezt a helyet*, ahol Budapest emlékei beszélnek a város történetéről.